

Mirośław Lenart

ORCID: 0000-0001-9184-6893
Uniwersytet Opolski

Kilka słów o Uniwersytecie w Padwie i Polakach

Z przyjemnością, jaka towarzyszyć może autorom oczekującym cierpliwie na ukazanie się swoich tekstów w druku, ale też redaktorom niniejszego tomu „Rocznika Filozoficznego Ignatianum”, przekazujemy do lektury Czytelników zbiór rozpraw i przyczynków, uzupełniających niezakończoną jeszcze serię wydawnictw poświęconych stosunkom polsko-padewskim. Impulsem do podjęcia tego tematu były obchody rocznicowe, związane z powstaniem w 1222 roku jednego z najstarszych uniwersytetów europejskich. Uroczystości, o jakich mowa, odbiły się szerokim echem na całym świecie, w tym i w Polsce, gdzie powołano specjalnym zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego Zespół do spraw inicjatyw podejmowanych z okazji jubileuszu 800-lecia Uniwersytetu w Padwie. Dzięki zaangażowaniu naukowców, których kompetencje oraz wcześniejsze badania zadecydowały o wyborze do tego gremium, udało się pozyskać do współpracy międzynarodową grupę wybitnych specjalistów zajmujących się dziejami relacji polsko-włoskich, podróży edukacyjnych, a zwłaszcza historią padewskiego Ateneum. Podzielili się oni swoją wiedzą, a nawet zaangażowali w badania źródłowe, a efektami tych nowych poszukiwań oraz analiz są artykuły oraz edycje tekstów po części czekających jeszcze na publikację¹. O wysokiej wartości tych

¹ Coraz bardziej obszerna bibliografia na temat relacji polsko-padewskich obecna jest na kartach tomów opublikowanych w ramach specjalnej serii *Natio Polona Fontes*

studiów świadczą także teksty pomieszczone w niniejszym numerze „Rocznika Filozoficznego Ignatianum”. Ich treść dobrze oddaje kierunki prowadzonych w dalszym ciągu badań nad kulturą Republiki Weneckiej, w tym zwłaszcza rozwijającego się pod jej rządami Ateneum, założonego jeszcze w 1222 roku, kiedy Padwa szczyliła się polityczną niezależnością. Chodzi tu o sieci kontaktów pomiędzy uczonymi, o czym pisze na przykładzie Piotra Wysza z Radolina Anna Horeczy; religijnej edukacji szlachty w duchu katolickim, co jest przedmiotem wieloletnich dociekań naukowych Antonelli Barzazi; wnikliwej interpretacji materiałów archiwalnych dotyczących wyboru Jana Zamoyskiego na rektora Uniwersytetu Prawników, co zaprezentował Franco Benucci; roli studiów padewskich w formowaniu polskich elit, czym interesuje się piszący te słowa Mirosław Lenart; środowiska intelektualnego padewczyków, rozpoznawalnego w kontekstach dyplomatycznych, co z kolei przedstawia na przykładzie nuncjatury di Annibale di Capua w Polsce Dorota Gregorowicz; kultury dworskiej promowanej przez padewskiego studenta, jakim był Łukasz Górnicki, autor *Dworzanina polskiego* – o czym przypomniała znawczyni

et Studia. Zob.: *I polacchi presso la tomba di Sant'Antonio a Padova. Memorie materiali, donazioni, testimonianze di culto (secoli XVI – XIX). La Cappella polacca al Santo (1896–2018)*, red. Giovanna Baldissin Molli, Mirosław Lenart, Magdalena Wrana (Padova: Padova University Press, 2023); Olga Kucharczyk, *Herby przedstawicieli nacji polskiej na Uniwersytecie Padewskim. Katalog znaków heraldycznych*, wstęp Mirosław Lenart, esej Franco Benucci (Warszawa: Instytut Polonika, 2023); *Universitas ultramontanorum. Herby konsyliarzy ze Śląska, Pomorza i Prus na Uniwersytecie Padewskim*, red. Mirosław Lenart, Sławomir Marchel, katalog znaków heraldycznych, red. Maria Leniowska (Opole: Uniwersytet Opolski; Archiwa Państwowe, 2022); *Statuta Universitatis scholarium iuristarum studii generalis Paduani ab anno 1331 ad annum 1404 (Codex Bibliothecae Cathedralis Gnesensis 180)*, wprowadzenie Mirosław Lenart, wstęp Krzysztof Stopka (Opole: Uniwersytet Opolski, 2020); Mirosław Lenart, Marta Wojtkowska-Maksymik, Magdalena Wrana, *Polacy przy grobie św. Antoniego w Padwie*, 1: *Pamiętki, donacje, świadectwa kultu (wieki XVI–XIX)* (Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2019); *Polacy przy grobie św. Antoniego w Padwie*, 2: *Kaplica polska (1896–2018)*, red. Mirosław Lenart (Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2020); *Album Polonicum. Metryka nacji polskiej w Padwie 1592–1745. Edycja fototypiczna*, tom 1, cz. 1, oprac. Mirosław Lenart (Warszawa: Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, 2018). Oprócz tej serii na uwagę zasługują osobne numery czasopism zawierające studia polsko-padewskie: *Italica Wratislaviensia*, vol. 12/1: „Polonia – Veneto: viaggi, contatti, scambi”, a cura di Justyna Łukaszewicz, Małgorzata Ewa Kowalczyk (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2021); *Italica Wratislaviensia*, vol. 12/2: „Polonia – Veneto: viaggi, contatti, scambi”, a cura di Justyna Łukaszewicz, Małgorzata Ewa Kowalczyk (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2021); *Romanica Cracoviensia*, Numero speciale 3 (2023): „Gentiluomo Padovano. Relazioni culturali delle élite polacche con la Repubblica di Venezia”; *Perspektywy Kultury*, t. 41, nr 2/1 (2023): „Klasyczne inspiracje i kulturowe aspiracje promotorów kultury polskiej w Padwie”. Na publikację czekają nadal tomy dotyczące polskich konsyliarzy, studentów związanych ze szkołami wojskowymi czy też edycje nieznanych materiałów archiwalnych.

tego dzieła Marta Wojtkowska-Maksymik. W tomie nie brak także ważnych z punktu widzenia badań nad relacjami polsko-padewskimi podsumowań, czego przykładem jest tekst Wojciecha Tygielskiego na temat Padwy jako znaczącego odniesienia dla polskiej kultury. Zbiór artykułów tematycznych uzupełniają studia Marii Leśniowskiej o kulturalnym bagażu, jaki przywozili ze sobą ze studiów w Padwie studenci ze Śląska; przeprowadzone przez Roksanę Rał-Niemeczek analizy tekstów najwybitniejszego poety polskiego renesansu Jana Kochanowskiego, który trzykrotnie przebywał w Padwie pomiędzy 1552 a 1559 rokiem; uwagi na temat polskiego medyka-„padewczyka” jako wzorca człowieka uczonego w epoce nowożytnej i jego recepcji na ziemiach I Rzeczypospolitej, autorstwa Sławomira Marchela, czy w końcu istotnego przypomnienia, jakie uczyniła Elżbieta Barbara Lenart, pisząc o powszechnie znanym we Włoszech architekcie, artyście i literacie Camillu Boito. Warto dodać, że w jego biografiach rzadko wspomina się o polskich korzeniach za sprawą matki – hrabiny Józefiny Radlińskiej, a jest to o tyle ważne, że właśnie Camillowi Boito należy zawdzięczać zachowanie pamiątek polskich w bazylice św. Antoniego w Padwie. Przy okazji ostatniej z wymienionych autorek i autorów tekstów pomieszczonych w tomie warto odnotować, że Barbara Lenart reprezentuje aktywną w Padwie Accademia dei Rampanti, międzynarodowe stowarzyszenie uczonych, nawiązujące w swej działalności do założonej w Padwie w połowie XVI stulecia „akademii między Polakami”, jednoczącej polskich studentów wokół ideałów charakterystycznych dla modnych i aktywnych w tamtym czasie akademii renesansowych.

Przytoczone wyżej osiągnięcia szerokiego grona uczonych cieszą w podwójny sposób. Z jednej strony nowe treści, jakie przynoszą omówione wyżej badania, oparte w dużej mierze na nieznanych dotychczas materiałach archiwalnych, budzą ogromne zainteresowanie w środowisku naukowym, z drugiej także zrozumiały żal, a może nawet zazdrość ze strony badaczek i badaczy przywykłych do prowadzenia swoich studiów poza zespołami uczonych, wspierających się swoimi kompetencjami i wiedzą. Dlatego też kontynuowane i – co ważniejsze – odbywające się w coraz szerszym gronie studia oraz przygotowywane edycje padewskich archiwaliów będą nie tylko cennym źródłem wiedzy, ale stają się już dziś żywo komentowanym w środowisku młodych badaczy przykładem stylu pracy, dalekim od znanej z przeszłości swoistej monopolizacji tematów, prowadzących nierzadko do głębokiej frustracji połączonej z niemożnością doprowadzenia własnych planów naukowych do założonego finału.

Na koniec warto jeszcze odnotować, że nieustające badania nad związkami polskich elit z kulturą Republiki Weneckiej cały czas podsycane są

rocznicowymi wydarzeniami, do których należała zwłaszcza 550. rocznica urodzin Mikołaja Kopernika, obchodzona hucznie w 2023 roku. Dzięki temu do edycji studiów o relacjach polsko-padewskich dołączyły dwa tomy przygotowane z okazji wspomnianych obchodów. Środowisku reprezentującemu Ateneum w Ferrarze zawdzięczamy zbiór artykułów zatytułowany *Niccolò Copernico, Ferrara e le università nel Rinascimento. Studenti, docenti, eredità* (a cura di Marco Bresadola, 2024). Natomiast Uniwersytet Padewski swojego byłego studenta uczcił tomem: «*Totus mundus commutatur*» *Copernico e l'Università di Padova* (a cura di Vincenzo Milanese, Padova 2025).

Przywołane wyżej tomy, w których znajdują się liczne odniesienia do polskich studiów nad relacjami polsko-padewskimi, najlepiej świadczą o wadze publikacji, dla których impulsem było 800-lecie Uniwersytetu w Padwie. Dzięki temu udaje się choć w małym stopniu nadrobić czas, stracony ze względu na skomplikowane dzieje Polski, i ukazać dokonania i wartości polskiej nauki i kultury w wielowymiarowym dziedzictwie cywilizacji europejskiej.

Bibliografia

Książki i monografie

- Album Polonicum. Metryka nacji polskiej w Padwie 1592–1745. Edycja fototypiczna*, tom 1, cz. 1, oprac. Mirosław Lenart (Warszawa: Narodowy Instytut Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA, 2018).
- I polacchi presso la tomba di Sant'Antonio a Padova. Memorie materiali, donazioni, testimonianze di culto (secoli XVI – XIX). La Cappella polacca al Santo (1896–2018)*, red. Giovanna Baldissin Molli, Mirosław Lenart, Magdalena Wrana (Padova: Padova University Press, 2023).
- Kucharczyk Olga, *Herby przedstawicieli nacji polskiej na Uniwersytecie Padewskim. Katalog znaków heraldycznych*, wstęp Mirosław Lenart, esej Franco Benucci (Warszawa: Instytut Polonika, 2023).
- Lenart Mirosław, Wojtkowska-Maksymik Marta, Wrana Magdalena, *Polacy przy grobie św. Antoniego w Padwie, 1: Pamiątki, donacje, świadeictwa kultu (wieki XVI–XIX)* (Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2019).
- Polacy przy grobie św. Antoniego w Padwie, 2: Kaplica polska (1896–2018)*, red. Mirosław Lenart (Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2020).
- Statuta Universitatis scholarium iuristarum studii generalis Paduani ab anno 1331 ad annum 1404 (Codex Bibliothecae Cathedralis Gnesnensis 180)*, wprowadzenie Mirosław Lenart, wstęp Krzysztof Stopka (Opole: Uniwersytet Opolski, 2020).

Universitas ultramontanorum. Herby konsyliarzy ze Śląska, Pomorza i Prus na Uniwersytecie Padewskim, red. Mirosław Lenart, Sławomir Marchel, katalog znaków heraldycznych, red. Maria Leniowska (Opole: Uniwersytet Opolski; Archiwa Państwowe, 2022).

Czasopisma naukowe

Italica Wratislaviensia, vol. 12/1: „Polonia – Veneto: viaggi, contatti, scambi”, a cura di Justyna Łukaszewicz, Małgorzata Ewa Kowalczyk (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2021).

Italica Wratislaviensia, vol. 12/2: „Polonia – Veneto: viaggi, contatti, scambi”, a cura di Justyna Łukaszewicz, Małgorzata Ewa Kowalczyk (Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek, 2021).

Perspektywy Kultury, t. 41, nr 2/1 (2023): „Klasyczne inspiracje i kulturowe aspiracje promotorów kultury polskiej w Padwie”.

Romanica Cracoviensia, Numero speciale 3 (2023): „Gentiluomo Padovano. Relazioni culturali delle élite polacche con la Repubblica di Venezia”.

